

Türkiye’de Genç Kadın İşsizliğinde Histeri Etkisi: Fourier ADF Testinden Kanıtlar

Hysteresis effect on young female unemployment in Türkiye: Evidence from Fourier ADF Unit Root Test

Şeyma ŞAHİN KUTLU¹

Geliş Tarihi (Received): 13.12.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 02.01.2023

Yayın Tarihi (Published): 30.03.2023

Öz: Bu çalışmada Türkiye ekonomisinde işsizlik histerisinin varlığı genç kadın işsizliği bağlamında ampirik olarak test edilmiştir. Çalışmanın veri aralığı 2005Q1-2020Q2 dönemini kapsamaktadır ve analizler çeyrek dönemlik veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Literatürde işsizlik histerisini araştırmak için geleneksel birim kök testleri sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak geleneksel birim kök testlerinin dezavantajları göz önüne alındığında, Fourier fonksiyonlu birim kök testinin daha uygun olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Bu doğrultuda analizler Fourier Augmented Dickey-Fuller (FADF) birim kök testi ile gerçekleştirilmiştir. Ampirik sonuçlar, Türkiye’de genç kadın işsizlik oranının durağan olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla Türkiye’de genç kadın işsizliğinde histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. Raporlanan bu ampirik bulgu, Türkiye’de genç kadın işsizlik oranlarının işgücü piyasaları tarafından belirlenen uzun vadeli dengesine geri dönmek için esnek olmadığını göstermektedir. Bu nedenle politika yapıcılar işgücü piyasasında genç kadınlara yönelik olumsuz şokları azaltmaya yönelik istihdam politikaları belirlemelidir.

Anahtar Kelimeler: Genç kadın işsizliği, histeri hipotezi, FADF.

&

Abstract: This study aims to examine unemployment hysteresis from the perspective of female youth unemployment in the Türkiye economy. The analysis includes the periods 2005Q1-2020Q2, and quarterly data is used. Traditional root tests are often used in the literature to test unemployment hysteresis. However, considering the disadvantages of traditional unit root tests, it is concluded that the Fourier function unit root test is more appropriate. The FADF were preferred as the empirical analysis method. The empirical results indicate that the youth unemployment rate in Türkiye is non-stationary. So, it was concluded that the hysteresis effect is valid in young female unemployment in Türkiye. This empirical finding shows that youth unemployment rates in Türkiye are inflexible to return to the long-term equilibrium determined by the labor markets. Therefore, policymakers should determine employment policies to reduce negative shocks to young females in the labor market.

Keywords: Young female unemployment, hysteresis hypothesis, FADF.

Atıf/Cite as: Şahin Kutlu, Ş. (2023). Türkiye’de Genç Kadın İşsizliğinde Histeri Etkisi: Fourier ADF Testinden Kanıtlar. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 526-537 doi: 10.11616/asbi.1218456

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Şeyma Şahin Kutlu, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, ssahin@bandirma.edu.tr.

1. Giriş

İşsizlik bir ekonomideki en temel makroekonomik problemlerden biridir. Bu nedenle işsizlik, sonuçları ve nedenleri itibarıyla iktisat literatüründe oldukça geniş yer tutan bir konu olmuştur. Öte yandan son yıllardaki gelişmeler incelendiğinde, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan pek çok ülkede genç işsizlik sorununun ön plana çıktığı açıkça görülmektedir. Zira genel işsizlik ve genç işsizlik oranlarına bakıldığında genç işsizlik oranlarının genel işsizlik oranları üzerinde seyrettiği gerçekliği birçok ülke için doğrulanabilmektedir. Böyle bir durumda gençlerin işgücü piyasasındaki dezavantajlı konumlarına vurgu yapan ve buna bağlı olarak aktif istihdam politikalarını ön plana çıkaran literatür, gençlerin işgücü piyasasındaki durumlarının görece daha kırılğan olduğu çıkarımında birleşmektedir. Özellikle hem genç hem de kadın olmak işgücü piyasasında istihdam edilebilirliği oldukça zorlaştırmakta ve işgücü piyasasının genç kadınlar açısından daha fazla kırılğanlık içermesine neden olmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 15-24 yaş aralığındaki nüfusu genç olarak tanımlamaktadır. ILO'nun genç tanımından hareketle genç işsizlik bir ülkede nüfusun 15-24 yaş aralığındaki kısmının çalışmak istediği halde iş bulamama durumudur. Başka bir tanımlamaya göre, genç işsizlik “nitelik veya deneyim eksikliği ve diğer sebeplerden dolayı emeğine talep bulamayan yükseköğretim veya mesleki eğitim kurumlarından mezun olan gençlerin” oluşturduğu işsizlik türüdür (Abzhan vd., 2020: 3439). Bu tanım genç işsizliğin bilgi toplumu temelinde ele alınmasına da olanak sağlamaktadır. Zira yükseköğretim veya mesleki eğitime katılma oranı bilgi toplumunun öne çıkan ekonomik parametreleri olarak bilinmektedir (Salur, 2012: 134-136). Nitekim küreselleşme ile birlikte hızlı ve kolay bir şekilde bilgi edinme sürecinin yaşanması, bilgi çeşitliliği ile toplumsal yaşamın her alanında açıkça gözlemlenebilen bilgi hareketliliğini beraberinde getirmiştir. Bu durum bilgi toplumu temelli yeni bir dinamik yapının oluşumuna zemin hazırlayarak eğitime katılım oranlarını artırmıştır. Dolayısıyla eğitim bilgi toplumunun temelini oluşturmakla beraber bilgiyi üreten, bilgiyi işleyen ve teknolojinin hızına yetişen nitelikli beşeri sermaye faktörünün de önem kazandığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın ve Çam, 2016: 225-226). Beşeri sermayeyi yetenek ve yeterlilikleriyle ön plana çıkaran bu sürecin doğal bir sonucu bilginin ve teknolojik gelişmelerin hızına yetişemeyen bireylerin işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalmasıdır. Bilgi toplumu ile birlikte işgücüne olan talebin yapısı değiştiği için beceri düzeyi yüksek, analitik düşünebilen, aktif öğrenme stratejilerine sahip işgücüne olan talep artmakta, daha düşük niteliklere sahip işgücüne olan talep ise azalmaktadır. Bu durum daha düşük niteliklere sahip işgücünün işsizlik süresini artırmakta ve işgücü piyasası dışında kalmasını beraberinde getirmektedir (Olçay, 2020: 104). Teorik literatürde işsizlik oranlarının bahsi geçen dinamik özelliklerini açıklamada histeri hipotezi kullanılmaktadır. Histeri hipotezinin teorik temelleri Blanchard ve Summers (1986)'ın çalışması referans gösterilerek incelenmektedir. İşsizlik histerisi hipotezine göre, ekonomide meydana gelen bir şok, işsizlik oranı üzerinde kalıcı etkiler ortaya çıkarmakta ve işsizlik oranları ekonomide meydana gelen şokun etkisi sona erdikten sonra bile artmaya devam etmektedir. İşsizlik oranlarında meydana gelen bu kalıcılığın nedenleri üzerine çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşlerden biri beşeri sermaye faktörü üzerinden yapılan açıklamadır. Nitekim işsizlik oranlarında görülen kalıcılığı açıklamada beşeri sermaye faktörünün önemine vurgu yapan görüş, şokların uzun süre işsiz kalan kişilerin işsiz kaldıkları süre içerisinde becerilerini ve motivasyonlarını kaybetmelerine yol açacağını, işverenlerin de daha yüksek niteliklere sahip işgücüne yöneleceğini ifade etmektedir. Bu durum emek talebini azaltarak histeri etkisini ortaya çıkaracaktır (Blanchard ve Summers, 1986: 3-14).

Bilgi toplumu ve gençler bağlamında üzerinde durulan işsizlik problemi, kadın işsizliği olarak farklı bir boyutta ele alınması gereken bir sorundur. Zira toplumlarda kadınlar aleyhine bir takım eşitsizliklerin olduğu literatürde sıkça doğrulanan bir gerçekliktir. Bu eşitsizliklerin başında kadınların bilgi toplumunun sağladığı niteliksel gelişimin gerisinde kalmalarına sebep olabilecek eğitim eşitsizliği gelmektedir. Çünkü ataerkil toplumlarda kadınının eğitim süreci erkeğin eğitim sürecinin gerisinde kalmaktadır. Kadınların erken yaşta evlendirilmek istenmesi ve çalışmasının hoş karşılanmaması gibi nedenlerle eğitim süreci sekteye uğramaktadır. Ayrıca toplumlar tarafından kadınlara dayatılan cinsiyetçi rol yaklaşımları, kadınların bilgi toplumunun sağladığı niteliksel gelişimin gerisinde

kalmalarına yol açmaktadır. Şöyle ki bu yaklaşım nedeniyle kadınlar küçük yaşlardan itibaren bilgi, beceri ve yeteneklerini ev işlerine yönlendirmektedir. Bu durum kadınların çoğunlukla ev işlerinin uzantısı niteliği taşıyan işlerde istihdam edilmesine ve toplumun kendilerine yüklediği geleneksel rolleri aksatmalarına engel olacak işleri yapmalarına sebebiyet vermektedir (Ataklı-Yavuz, 2016: 85-86). Bu nedenle genelde kadınlar erkeklere göre hem daha düşük ücretle çalışmakta hem de daha düşük değerli meslekler icra etmektedir. Özetle, söz konusu durumlar nedeniyle ekonomide meydana gelen bir şokun kadın istihdamı üzerine etkisi erkek istihdamı üzerine etkisine nispeten daha büyüktür (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 2). Örneğin, COVID-19 salgını kadın istihdamını orantısız bir şekilde etkilemiştir. 2020 yılında küresel kadın istihdamı %5'lik bir azalma gösterirken erkek istihdamında %3,9'luk bir gerileme yaşanmıştır. Yani COVID-19 salgını daha kırılgan olan kadın istihdamını daha derinden etkilemiştir (ILO, 2021a). Özellikle genç kadın istihdamı ekonomideki bir şoktan çok daha fazla etkilenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 2). Örneğin, 2019Q2-2020Q2 arasındaki istihdam verileri COVID-19 salgınından genç kadınların daha fazla etkilendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Yüksek gelirli ekonomilerde ele alınan dönem aralığında genç erkekler için istihdam ortalama %11,2 ve genç kadınlar için %13,9; orta gelirli ekonomilerde genç erkekler için istihdam ortalama %23,7 ve genç kadınlar için %29 gerilemiştir. İstihdamdaki kayıplar ülkeler arasında önemli farklılıklar olduğunu ortaya koysa da özellikle genç kadın istihdamındaki düşüş dikkat çekici bir boyuttadır. Diğer bir ifadeyle, COVID-19 salgınının getirdiği sektörel durgunluktan genç kadınlar daha fazla etkilenmiştir. Orta gelirli bir ekonomi olan Türkiye ekonomisinde de benzer tablonun ortaya çıktığı ifade edilebilir. 2020Q2 döneminde genç ve yetişkin istihdamındaki değişime bakıldığında, genç kadınların genç erkek ve yetişkinlere göre daha fazla istihdam kaybı yaşadığı ortaya konulabilir (ILO, 2021b: 4-6). Benzer şekilde Türkiye'de 2020 yılında genç kadın işsizlik oranı %29,9 iken genç erkek işsizlik oranı %22,5 seviyesindedir (Dünya Bankası, 2022). Tüm bu istihdam ve işsizlik oranı verileri, gençlerin işgücü piyasasındaki dezavantajlı konumlarının genç kadınlar açısından daha fazla kırılganlık içerdiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu durum genç kadın işsizliğinin histeri hipotezi bağlamında değerlendirilmesinin ve genç kadın işsizliğine yönelik ortaya konulacak politika önerilerinin önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı Türkiye ekonomisinde genç kadın işsizliğinde histeri etkisinin geçerli olup olmadığının ampirik olarak araştırmaktır.

Çalışmanın geri kalanı şu şekilde planlanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde histeri hipotezine ilişkin teorik ve ampirik literatür özetlenmiş, üçüncü bölümünde veri seti ve yöntem tanıtılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde, ampirik bulgular raporlanmış, beşinci bölümde ise teorik ve ampirik boyutlarıyla değerlendirmeler yapılmış ve çalışma sonuçlandırılmıştır.

2. Teorik ve Ampirik Literatür

Literatürde işsizlik oranlarının dinamik özelliklerini açıklarken üç temel yaklaşım üzerinde durulmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki Friedman (1968) ve Phelps (1967)'nin çalışmaları ile ortaya konulan doğal işsizlik oranı hipotezidir. Doğal işsizlik oranı hipotezi, işsizlik dinamiklerini ortalama bir geri dönüş süreci olarak nitelendirmektedir. Bir diğer ifadeyle, bu hipotez doğrultusunda ekonomide ortaya çıkan bir şoktan sonra işsizliğin "doğal oranına" geri döndüğü ifade edilmektedir. Bu ifade ile işsizlik oranlarında uzun dönemde bir dengenin var olduğu ve işsizlik oranlarının durağan ve ortalamaya dönen bir süreç olduğu vurgusu yapılmaktadır. İşsizlik oranlarının dinamik özelliklerini açıklamada kullanılan ikinci yaklaşım Phelps (1994)'ün çalışmaları ile ortaya konulmuş olan yapısalci yaklaşımdır. Bu yaklaşım ekonomide ortaya çıkan bir şoktan sonra işsizliğin doğal orana yakınsadığını ifade etmekte ve bu yönüyle doğal işsizlik oranı hipotezinin sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öte yandan bu ifadeye ek olarak doğal oranı değişken kabul etmesiyle doğal oran hipotezinden ayrılmaktadır. İşsizlik oranlarının dinamik özelliklerini açıklamada kullanılan son yaklaşım Blanchard ve Summers (1986) tarafından önerilen histeri hipotezidir. Bu hipotez işsizlik doğal oranına geri döndüğünü reddederek bahsi geçen diğer iki yaklaşımdan farklılaşmaktadır. İşsizlik oranlarının ekonomide meydana gelen bir şoktan sonra asla dengeye geri dönmeyen bir süreç olduğunu varsayan bu hipoteze göre ekonomide meydana gelen geçici şoklar işsizlik oranı üzerinde kalıcı etkiler ortaya çıkarmaktadır. Bu süreç ekonomide meydana gelen şokun etkisi sona erdikten sonra bile işsizlik oranının artmaya devam etmesi ile sonuçlanmaktadır. İşsizlik histerisini açıklamada kullanılan en temel yaklaşım içerdekiler-

dışardakiler modelidir. Bu modele göre, işverenler içerdekilerle (istihdam edilenleri) dışardakileri (işsizler) değiştirmek istediğinde çeşitli maliyetlere katlanmak durumundadır. Bu maliyetler (işe alma, işe hazırlama, işten çıkarma) ücret belirlenme sürecinde içerdekilerin dışardakilere göre daha etkin durumda olmasına yol açmakta ve dışardakilerin içerdekilerin yerine geçmesine engel olmaktadır. İçerdekilerin dışardakilere göre daha avantajlı durumda olmaları emek piyasasında ücretlerin düşmesine izin vermemekte ve işsizlik süresinin uzamasına yol açmaktadır. Böylece histeri etkisi ortaya çıkmaktadır (Blanchard ve Summers, 1986: 2). İşsizlik oranlarında görülen söz konusu bu kalıcığın diğer bir nedeni beşeri sermaye faktörü üzerinden açıklanmaktadır. Uzun süre işsiz kalan kişilerin işsiz kaldıkları süre içerisinde mevcut yeteneklerinde azalma görülebilmektedir. Bu nedenle beşeri sermaye temelli görüşte, işsizlerin yeniden iş bulma ümitlerinin kaybolabileceğine ve işsizlik süresinin uzayabileceğine değinilmektedir. İşsizlik oranlarında görülen söz konusu bu kalıcığı açıklamada kullanılan son yaklaşım, fiziki sermaye faktörü üzerinde durmaktadır. Fiziki sermaye görüşüne göre, istihdam azalışlarına bağlı olarak oluşan fiziki sermaye stokundaki azalma, bir sonraki dönem emek talebini olumsuz etkilemekte ve böylelikle işsizlik süresi uzamaktadır (Saraç, 2014: 335). Daha önce belirtildiği üzere, bu kavram işsizlik oranlarının ortalamaya dönme davranışı sergilemediğini ve dolayısıyla ekonomide meydana gelen herhangi bir şok durumunda işsizlik serisinin ortalamasına geri dönmeyeceğini ortaya koymaktadır. Bu teorik çerçeveye bağlamında işsizlik oranı serilerinin durağan olmadığı ve birim kök içerdiği değerlendirilmesi açıkça yapılabilmektedir. Dolayısıyla mevcut ampirik literatür ekonomide meydana gelen şokların işsizlik oranı üzerinde geçici mi yoksa kalıcı mı etkiler bıraktığı konusunu aşağıdaki hipotezler aracılığıyla doğrudan test etmektedir (Nsenga ve Nach, 2019: 40).

H₀: Doğal oran hipotezi – I(0) sürecindeki işsizlik

H₁: Histeri hipotezi – I(1) sürecindeki işsizlik

Yukarıda ifade edilen hipotezleri test eden çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların önemli bir kısmında değişken olarak genel işsizlik oranı serisine odaklanılmıştır (Romero-Avila ve Usabiaga, 2007; Lee ve Chang, 2008; Ener ve Arıca, 2011; Chou ve Zhang, 2012; Kahyaoğlu vd., 2016; Yavuzaslan vd., 2017; Yıldırım ve İnançlı, 2018; Akkuş ve Topuz, 2019; Nsenga vd., 2019; Sigeze vd., 2019). Bununla birlikte literatürde histeri etkisinin varlığını genç işsizlik oranlarında (Dursun ve Kara, 2016; Akcan, 2019) ve cinsiyete dayalı işsizlik oranlarında (Koustaş ve Veloce, 1996; Tolvi, 2003; Queneau ve Sen, 2008; Bakas ve Papapetrou, 2014; Bekmez ve Özpolat, 2016; Özpolat ve Nakıoğlu-Özsoy, 2018; Önal, 2021) sınavan çalışmalar da mevcuttur. Çalışmalarda ampirik analiz yöntemi olarak birim kök testleri kullanılmaktadır (Arestis ve Mariscal, 2000; Camarero vd., 2006; Yılanıcı, 2009; Saraç, 2014; Li vd., 2021). Kullanılan ampirik analiz yöntemleri sınıflandırıldığında ilk grupta geleneksel birim kök testleri (ADF vb.), ikinci grupta panel birim kök testleri, üçüncü grupta ise fourier fonksiyonlu birim kök testleri yer almaktadır. Özellikle son yıllarda oluşan literatürle birlikte fourier fonksiyonlu birim kök testlerinin daha yaygın bir şekilde kullanıldığı ifade edilebilir (Özkan ve Altınsoy, 2015; Gürüş ve Sedefoğlu, 2019; Belke, 2020; Çiçen; 2020).

Yapılan çalışmalardan elde edilen ampirik bulgular; kullanılan yöntem, ülke/ülke grubuna, ele alınan döneme ve histeri etkisinin sınındığı değişkene göre farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda; Gray (2004), Barışık ve Çevik (2008), Yılanıcı (2009), Bakas ve Papapetrou (2014), Saraç (2014), Kahyaoğlu vd. (2016), Yavuzaslan vd. (2017), Akkuş ve Topuz (2019), Nsenga vd. (2019), Sigeze vd. (2019), Peker ve Boyraz (2019), Önal (2021) histeri teorisini destekleyici sonuçlar ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte, Camarero vd. (2006), Romero-Avila ve Usabiaga (2007), Lee ve Chang (2008), Lee (2010), Ener ve Arıca (2011), Koçbulut ve Bolat (2017), Yıldırım ve İnançlı (2018) gibi çalışmalarda ise histeri teorisini destekleyici bulgulara ulaşılabilmiştir. Konuya ilişkin literatür kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda, genç işsizlik ve genç kadın işsizlik oranlarında, işsizlik histerisini konu edinen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu ifade edilebilir. Konuya ilişkin ampirik literatür Tablo.1’de özetlenmiştir. Mevcut ampirik literatür değerlendirildiğinde, histeri hipotezi ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı açıkça görülmektedir. Zira emek piyasası hakkındaki teorik görüşler iktisat literatüründe oldukça geniş bir yer tutmaktadır. Bu noktada çalışmayı işsizlik histerisi hipotezini sınavan geniş ampirik

literatürden ayıran en önemli husus genç kadın işsizliğine yönelik değerlendirmelerin ve ampirik bulguların ortaya konulmuş olmasıdır.

Tablo:1 Literatür Özeti

Çalışma	Ülke/Dönem	Örneklem	Temel Bulgu
Blanchard ve Summers (1986)	Fransa, İngiltere, Almanya, ABD 1953-1984	Genel işsizlik oranları	ABD dışındaki ülkelerde histeri hipotezinin geçerli olduğu sonucuna varmışlardır.
Kousta ve Veloce (1996)	Kanada 1942-1992	Cinsiyete ve yaşa göre sınıflandırılmış işsizlik oranları	İşsizliğin kadınlar ve gençler için daha az kalıcı olduğunu raporlamışlardır.
Tolvi (2003)	Finlandiya 1988-2002 1989-2002	Cinsiyete ve yaşa göre sınıflandırılmış işsizlik oranları	İşsizliğin kadınlar ve gençler için daha kalıcı olduğunu ortaya koymuştur.
Gray (2004)	İngiltere 1974-2002	Genel işsizlik oranları	İşsizlikte histeri etkisi için kanıtlar elde etmiştir.
Camarero vd. (2006)	19 OECD ülkesi 1956-2001	Genel işsizlik oranları	Bulgular, analiz edilen ülkelerin çoğu için doğal işsizlik oranı hipotezini desteklemektedir.
Romero-Avila ve Usabiaga (2007)	ABD 1976-2004	Genel işsizlik oranları	Bulgular, histeri hipotezinin geçerli olmadığını ortaya koymaktadır.
Queneau ve Sen (2008)	8 OECD ülkesi 1965-2002	Cinsiyete göre sınıflandırılmış işsizlik oranları	Kanada, Almanya ve ABD'de işsizlik dinamiklerinde cinsiyet farklılıkları olduğuna dair kanıt elde edilmiştir. Bununla birlikte hem kadın hem de erkek işsizlik oranlarının kalıcılık derecesi tüm ülkelerde oldukça düşüktür.
Lee ve Chang (2008)	14 OECD ülkesi Farklı dönemler	Genel işsizlik oranları	İşsizlik oranları durağandır. Bir diğer ifadeyle işsizlikte histeri hipotezi reddedilmiştir.
Yılancı (2009)	Türkiye 1923-2007	Genel işsizlik oranları	Tüm birim kök testi sonuçları işsizlik histerisinin varlığını ortaya koymuştur.
Dritsaki ve Dritsaki (2013)	Yunanistan, İrlanda, Portekiz 1984-2010	Genel işsizlik oranları	İşsizlik histerisi hipotezinin ele alınan ülkelerde var olduğu sonucuna varılmıştır.
Bakas ve Papapetrou (2014)	15 AB Ülkesi 1977-2009	Genel işsizlik oranları ve Cinsiyete dayalı işsizlik oranları	Kadın ve erkek işsizliğinde histeri hipotezi geçerlidir.
Marjanovic ve Mihajlovic (2014)	OECD üyesi 10 AB ülkesi ve 10 CEE ülkesi 2000-2013	Genel işsizlik oranları	AB ülkelerinde doğal oran hipotezi CEE ülkelerinde histeri hipotezi geçerlidir.

Türkiye’de Genç Kadın İşsizliğinde Histeri Etkisi: Fourier ADF Testinden Kanıtlar
Hysteresis effect on young female unemployment in Türkiye: Evidence from Fourier ADF Unit Root Test

Saraç (2014)	Türkiye 2005-2013	Genel işsizlik oranları ve işgücüne katılım oranı	Histeri etkisinin geçerlidir ve işsizlik oranı değişkeni histeri teorisini açıklamada kullanılabilir.
Özkan ve Altınsoy (2015)	Türkiye 1988-2014	Yaş ve cinsiyete göre işsizlik ve istihdam oranı	Kadınlarda tüm yaş grupları için histeri etkisi mevcut iken erkeklerde 45 yaş ve üzeri için geçerlidir.
Bekmez ve Özpolat (2016)	17 OECD Ülkesi 1991-2014	Cinsiyete göre sınıflandırılmış işsizlik ve istihdam oranları	Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, İtalya, Norveç, İspanya ve Türkiye’de hem erkekler hem de kadınlar için işsizlik oranı üzerinde histeri etkisinin varlığı geçerlidir.
Kahyaoglu vd. (2016)	Seçilmiş AB ülkeleri ve Türkiye 2001-2015	Genel işsizlik oranları	Çalışmada İtalya, İspanya ve Estonya dışındaki ülkelerde işsizlik oranları doğrusal bir yapı gösterdiği tespit edilmiştir.
Yavuzaslan vd. (2017)	Türkiye 2005-2017	Genç işsizlik oranları	Türkiye’de genç işsizlik oranlarında histeri etkisinin geçerli olduğu sonucuna varmışlardır.
Yıldırım ve İnançlı (2018)	Türkiye 2005-2016	Genel işsizlik oranları	Histeri hipotezi geçerli değildir.
Akkuş ve Topuz (2019)	Brezilya, Endonezya Hindistan, Güney Afrika, Türkiye 1980-2016	Genel işsizlik oranları	Geleneksel ve yapısal kırılmalı birim kök testlerinden elde edilen sonuçlar, ele alınan ülkelerde işsizlik histerisinin geçerli olduğunu göstermektedir.
Sigeze vd. (2019)	AB Ülkeleri ve Türkiye 1991-2016	Genel işsizlik oranları	Letonya, Belçika, Kıbrıs ve İsveç dışındaki ülkelerde histeri etkisi geçerlidir.
Peker ve Boyraz (2019)	Türkiye 2005-2019	Cinsiyete göre sınıflandırılmış işsizlik oranları	Hem kadın hem de erkek işsizlik oranlarında histeri etkisinin var olduğu ortaya konulmuştur.
Nsenga vd. (2019)	8 NIE ülkesi 2002-2017	Genel İşsizlik oranları	Tayland ve Filipinler dışındaki ülkelerde histeri hipotezinin geçerli olduğu raporlanmıştır.
Belke (2020)	28 Avrupa Birliği Ülkesi 2003-2019	Genel işsizlik oranı, kadın işsizlik oranı, genç işsizlik oranı ve genç kadın işsizlik oranı	Macaristan ve Portekiz’de genel işsizlik oranlarında histeri etkisi mevcuttur. İngiltere, İspanya, Macaristan, Almanya, Slovenya ve Portekiz ‘de kadın işsizliğinde histeri etkisi geçerli iken yalnızca İngiltere’de genç kadın işsizliğinde histeri etkisi bulunmuştur.
Önal (2021)	Türkiye 1988-2019	Cinsiyete göre sınıflandırılmış işsizlik oranları	Tüm örnekleme işsizlik histerisi geçerlidir. Kadınlarda histeri etkisi erkeklere göre daha yüksektir.
Li vd. (2021)	12 Asya Ülkesi 1991-2020	Cinsiyete göre sınıflandırılmış işsizlik oranları	Ampirik sonuçlar, çoğu Asya ülkesinde kadın ve erkek işsizlik oranı üzerinde histeri etkisi bulunmadığını göstermektedir. Ancak Pakistan ve Nepal’de kadın işsizlik oranı üzerinde histeri etkisi bulunmaktadır.

3. Veri Seti ve Yöntem

Türkiye’de genç kadın işsizliğinde histeri etkisinin Fourier Augmented Dickey–Fuller (FADF) birim kök testi ile araştırıldığı bu çalışmada, genç kadın işsizlik oranı verileri OECD veri tabanından 15-24 yaş arasındaki nüfus için temin edilmiştir. Çalışma 2005Q1-2020Q4 dönemini kapsamaktadır ve analizler çeyrek dönemlik veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ampirik literatür kısmında ifade edildiği üzere işsizlik histerisi hipotezi genellikle birim kök testleri kullanılarak araştırılmaktadır. Bu bağlamda hem geleneksel hem de Fourier fonksiyonlu birim kök testlerinin histeri etkisini sınamada sıklıkla tercih edildiği ifade edilebilir. Ancak bilindiği üzere, ekonomik değişkenler genellikle yapısal kırılmalar içermektedir. Bundan dolayı geleneksel birim kök testleri yerine yapısal kırılmalara izin veren Fourier fonksiyonlu birim kök testlerinin kullanılması daha güvenilir sonuçlar elde edilmesine yol açmaktadır (Enders ve Lee, 2012). Bu birim kök testleri deterministik terimlerdeki değişiklikleri ortaya koymak için trigonometrik terimleri kullanılmaktadır. Söz konusu Fourier fonksiyonlu birim kök testinin en temel biçimi Denklem (1)’de gösterildiği gibidir.

$$y_t = \alpha_0 + \alpha_1 \sin\left(\frac{2\pi kt}{T}\right) + \alpha_2 \cos\left(\frac{2\pi kt}{T}\right) + v_t \quad (1)$$

Denklem 1’de α_0 sabit terimi, α_1 ve α_2 trigonometrik terimlerin katsayılarını, k frekans değerini, t trendi, T gözlem sayısını, v_t hata terimini temsil etmektedir. Uygun k değerinin belirlenmesinde kalıntı kareleri toplamı (KKT) kullanılmakta ve kalıntı kareleri toplamını minimum yapan değer model için uygun frekans değerini oluşturmaktadır. Denklem (2)’de yer alan eşitliğin tahmini yapıldıktan sonra birim kök testleri yapılmaktadır. FADF birim kök testinin boş hipotezi serinin birim kök içerdiğini ifade etmekte ve aşağıdaki gibi gösterilebilmektedir.

$$H_0: v_t = \mu_t, \mu_t = \mu_{t-1} + h_t$$

Denklem (1)’den hesaplanan OLS kalıntılarında birim kök testi yapılmaktadır. Birim kök testi Denklem (2) ile gösterilmekte ve FADF olarak adlandırılmaktadır.

$$\Delta v_t = \beta_1 v_{t-1} + \sum_{j=1}^p \delta_j v_{t-j} + u_t \quad (2)$$

Bu aşamada t istatistikleri kullanılarak $H_0: \beta_1 = 0$ hipotezi $H_1: \beta_1 \neq 0$ alternatif hipoteze karşı sınanmaktadır. Hesaplanan test istatistiği Christopoulos and León-Ledesma (2010) çalışmasından alınan kritik değerlerle karşılaştırılmaktadır. FADF testine ilişkin bulguların değerlendirilebilmesi için F istatistiğinden yararlanılmaktadır. Testte trigonometrik terimlerin anlamlı olup olmadığı $H_0: \alpha_1 = \alpha_2 = 0$ hipotezi ile sınanmaktadır. H_0 hipotezinin reddedilmesi durumunda trigonometrik terimlerin anlamlı olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu teste ilişkin kritik değerler Becker vd. (2006)’da verilmiştir.

4. Ampirik Bulgular

Bu çalışmada Türkiye’de genç kadın işsizliğinde histeri etkisi Enders ve Lee (2012) tarafından literatüre kazandırılan Fourier ADF birim kök testi yardımıyla incelenmektedir. Üç aşamadan oluşan Fourier ADF birim kök testinin ilk aşamasında optimal frekans değeri ve uygun gecikme uzunluğu belirlenmektedir. Tablo 2’de optimal frekans değerinin belirlenmesi için tahmini yapılan Fourier ADF eşitliğinden elde edilen kalıntı kareleri toplamı ve Akaike Bilgi Kriteri (Akaike Information Criterion, AIC) kullanılarak hesaplanan uygun gecikme uzunluğuna ilişkin test sonuçları gösterilmektedir. Tablo 1’den görüldüğü üzere, $k=1$ için kalıntı kareleri toplamı minimum olmaktadır. Bununla birlikte uygun gecikme uzunluğu AIC bilgi kriterini en aza indiren gecikme uzunluğudur ve 9 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2: Optimal Frekans ve Uygun Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi

K	KKT
1	94.08127
2	94.61529
3	95.83939
4	98.03773
5	101.0304
L	AIC
9	3.458332

Not: K optimal frekansı, KKT kalıntı kareleri toplamını, L uygun gecikme uzunluğunu temsil etmektedir.

Tablo 3’te birim kök testi sonuçları yer almaktadır. Birim kök testi sonuçlarına göre, hesaplanan istatistik değeri mutlak değer olarak teste ait kritik değerlerden küçük olduğu için H_0 hipotezi reddedilememektedir. Bu durum serilerin durağan olmadığını bir diğer ifadeyle birim kök içerdiğini göstermektedir. Elde edilen bu bulgu, Türkiye’de genç kadın işsizliğinde histeri etkisinin geçerli olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3: FADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişken	İstatistik Değeri	Karar
GK	-3.291640	H_0 Reddedilmez.
Kritik Değerler		
%1	%5	%10
-4.42	-3.81	-3.49

Analizlerin son aşamasında trigonometrik terimlerin anlamlılığı sınanmaktadır. Bu amaçla Wald testi kullanılmakta ve F istatistik değerlerinden yararlanılmaktadır. Tablo 4’te Wald testi sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre, hesaplanan F istatistik değeri (6,57) tablo kritik değerinin (6.35) üzerinde olduğu için H_0 hipotezi reddedilerek trigonometrik terimlerin anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla Fourier ADF birim kök testinin uygulanabilir olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 4: Wald Testi Sonuçları

F istatistiği		
FADF Modeli	6.573313	
Kritik Değerler		
%1	%5	%10
10.35	7.58	6.35

Çalışmadan elde edilen bu bulgular çerçevesinde Türkiye ekonomisinde ele alınan dönem itibarıyla genç kadın işsizlik oranlarında histeri hipotezinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla Türkiye ekonomisinde meydana gelen bir şokun etkisiyle, genç kadın işsizlik oranlarının ortalamasından uzaklaşmasının kalıcı olduğu ve şokun etkisi sona erdikten sonra bile genç kadın işsizlik oranlarının artmaya devam ettiği yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

5. Sonuç

İşgücü piyasasına ilişkin göstergelerin incelenmesi ele alınan ekonominin yapısı hakkında kapsamlı bilgiler ortaya koymaktadır. Bilindiği üzere, işgücü piyasasına ilişkin en önemli göstergelerden biri işsizlik oranlarıdır. Bu nedenle iktisat literatürü işsizliği teorik ve ampirik olarak kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. İktisat literatüründe işsizlik oranlarının özelliklerini açıklamada doğal oran hipotezi, histeri hipotezi ve yapısalci yaklaşım kullanılmaktadır. Mevcut ampirik literatür işsizlik oranlarının özelliklerini ortaya koymada birim kök testlerinden yararlanmakta ve serinin durağan olması durumunda doğal oran hipotezinin, serinin durağan olmaması durumunda ise histeri hipotezinin geçerli olduğuna ilişkin çıkarımlar sağlamaktadır. Histeri hipotezinin genç kadın işsizliği için test edilmesi, genç kadınların işgücü piyasasındaki dezavantajlı konumları nedeniyle ayrıca önem arz etmektedir. Çünkü histeri hipotezinin geçerli olması durumunda ekonomideki şoklar geçici olsa bile işsizlik oranı üzerinde uzun vadeli bir etki oluşturacağından elde edilen sonuçlar politika yapıcılar için önemli çıkarımlar sağlayacaktır.

Bu çalışmada Türkiye ekonomisinde işsizlik histerisinin varlığı genç kadın işsizliği bağlamında ampirik olarak test edilmiştir. Çalışmanın veri aralığı 2005Q1-2020Q2 dönemini kapsamaktadır ve analizler çeyrek dönemlik veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ampirik analiz yöntemi olarak literatürde sıkça kullanılan geleneksel birim kök testleri yerine Christopoulos ve Leon-Ledesma (2010) tarafından literatüre kazandırılan FADF birim kök testi kullanılmıştır. Fourier fonksiyonlu birim kök testlerinde yapısal kırılmalar modellendikten sonra birim kök testleri uygulanmakta ve bu bakımdan geleneksel birim kök testlerinin dezavantajlarını ortadan kaldırmaktadır. Bulgular, Türkiye’de genç kadın işsizlik oranının durağan olmadığını göstermektedir. Yani ekonomideki şoklar genç kadın işsizlik oranı üzerinde kalıcı etkiler ortaya çıkarmakta ve şokun etkisi sona erdikten sonra bile genç kadın işsizlik oranları asla dengeye geri dönmeyen bir süreç izlemektedir. Diğer bir ifadeyle, genç kadın işsizlik oranının doğal işsizlik oranından sapmalarının kalıcı olduğu ve işgücü piyasaları tarafından belirlenen uzun vadeli dengesine geri dönmek için esnek olmadığı sonucu elde edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bu bulgu, kadın işsizliğinde histeri etkisini raporlayan Bakas ve Papapetrou (2014), Bekmez ve Özpolat (2016), Peker ve Boyraz (2019), Önal (2021)’in çalışmaları ile uyumludur.

Çalışmadan elde edilen sonuç, bilgi toplumundan elde edilen kazanımların bir çıktısı olarak değerlendirilebilir. Zira bilgi toplumu ile birlikte bilgiyi üreten, işleyen ve teknolojik gelişmelerin hızına yetişen beşeri sermaye faktörü önem kazanmıştır. Bu sürecin nihai bir sonucu teknoloji ve bilgi odaklı olmayan bireylerin işsizlik süresinin artması ve işgücü piyasası dışında kalmalarıdır. Bu durum gençler ve özellikle de genç kadınlar boyutuyla yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Çünkü özellikle de çalışma bağlamında üzerinde durulan genç kadınlar bilgi toplumunun sağladığı kazanımlara ulaşmada birtakım dezavantajlara sahiptir. Bu nedenle Türkiye’de politika yapıcıların genç kadınların bilgi toplumunun sağladığı niteliksel gelişime ayak uydurmalarına katkı sağlayacak teşvik ve düzenlemelere başvurması gerektiği ifade edilebilir. Ayrıca politika yapıcılar, genç kadınların ara eleman ihtiyacına yönelik sektörlerde istihdam edilebilmeleri için mesleki eğitime yönelik programlarını çeşitlendirmeli ve genç kadınların erkeklerle eşit fırsatlarda ve eşit ücretlerde istihdama katılmasını sağlayacak politikalar üretmelidir. Dolayısıyla Türkiye ekonomisinde istihdam politikaları belirlenirken genç kadın işsizliğinde histeri etkisinin varlığı dikkate alınmalıdır. Öte yandan işsizlik sorunu göz önünde bulundurulurken cinsiyet ve yaşa özgü özelliklerin göz ardı edilmemesi gerektiği ve genç kadın işsizliği ile mücadelede politika yapıcıların doğrudan ve dolaylı olarak makroekonomik politikalar uygulamaları gerekliliği çalışmanın önerisi olarak sunulabilir.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.
The authors have no conflict of interest to declare.

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Kaynaklar

- Abzhan, Z., Bekzhanova, T., Nukesheva, A., Abdurakhmanov, M., Aitkhozhina, L. ve Bulkhairova, Z. (2020), Peculiarities of Youth Unemployment: A Case Study, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(4), s. 3438-3454.
- Akcan, A. T. (2019), Türkiye’de Gençlerin İşsizlik Histerisi, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), s.31-47.
- Akkuş, Ö., Topuz, S. (2019), İşsizlik Histerisinin Geçerliliği: Gelişmekte Olan En Kırılgan Beşli, *Sosyoekonomi*, 27(39), s.69-80.
- Arestis, P. ve Mariscal, I. (2000), OECD Unemployment: Structural Breaks and Stationar., *Applied Economics*, 32, s. 399–403.
- Ataklı-Yavuz, R. (2016), Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ekseninde Kadın İstihdamı ve Ekonomik Şiddet, *Journal of Life Economics*, 3(9), s. 77-100.
- Aydın, D. ve Çam, M .S. (2016). Bilgi Toplumu Dönüşümünde Türkiye’de Kadın Olmak, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ICEBSS Özel Sayısı, s. 224-247.
- Bakas, D. ve Papapetrou, E. (2014), Unemployment by Gender: Evidence from EU Countries, *International Advances in Economic Research*, 20(1), s. 103-111.
- Barışık, S. ve E. İ. Çevik (2008), Yapısal Kırılma Testleri ile Türkiye’de İşsizlik Histerisinin Analizi: 1923-2006 Dönemi, *KMÜ İİBF Dergisi*, 10(14), s. 109-134.
- Becker, R., Endes, W. ve Lee, J. (2006), A Stationarity Test in the Presence of An Unknown Number Of Smooth Breaks, *Journal of Time Series Analysis*, 3(5), s. 381-409.
- Bekmez, S. ve Özpolat, A. (2016), Hysteresis Effect on Unemployment for Men and Women: A Panel Unit Root Test for OECD Countries, *International Journal of Financial Research*, 17(2), s. 122-133.
- Belke, M. (2020), Genç ve Kadın İşsizliğinde Histeri ve Doğal Oran Hipotezlerinin Test Edilmesi: Avrupa Birliği Ülkeleri İçin Fourier Panel Birim Kök Testlerinden Kanıtlar, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(Ek), s. 56-73.
- Blanchard, O. J. ve Summers, L. H. (1986), Hysteresis in Unemployment, *NBER Working Paper*, No,2035.
- Chou, H. C. ve Zhang, Y. C. (2012), Unemployment Hysteresis in G20 Countries: Evidence from Non-Linear Panel Unit-Root Tests, *African Journal of Business Management*, 6(49), s. 11887.
- Christopoulos, D. K. ve León-Ledesma, M. A. (2010), Smooth Breaks and Non-Linear Mean Reversion: Post-Bretton Woods Real Exchange Rates, *Journal of International Money and Finance*, 29(6), s. 1076-1093.
- Çiçen, Y. B. (2020). Global Krizde Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre İşsizlik Histerisi: Türkiye için Fourier Durağanlık Analizi, *Akademik Hassasiyetler*, 7(13), s. 505-525.
- Dritsaki, C. & Dritsaki, M. (2013). "Hysteresis in unemployment: An empirical research for three member states of the European Union." *Theoretical and Applied Economics*, 20(4), 35-46.

- Dursun, G. ve Kara B. (2016), *Analysis of Youth Unemployment Hysteresis in High Income OECD Countries: Evidence from Panel Unit Root Test with Structural Breaks*, Econworld, 1-3 Şubat, Barcelona, Spain.
- Enders, W. ve Lee, J. (2012), The Flexible Fourier Form and Dickey-Fuller Type Unit Root Tests, *Economic Letters*, 117, s. 196-199.
- Ener, M. ve Arıca F. (2011), Unemployment Hysteresis in Turkey and 15 EU Countries: A Panel Approach, *Research Journal of Economics*, 1, s. 65-71.
- Friedman, M. (1968), The Role of Monetary Policy, *American Economic Review*, 58(1), s. 1-17.
- Gray, D. (2004), Persistent Regional Unemployment Differentials Revisited, *Regional Studies*, 38, s. 167-176.
- Güriş, B. ve Sedefoğlu, G. (2019), Unemployment Hysteresis in Turkey: Evidence from Nonlinear Unit Root Tests with Fourier Function, *Quantitative Methods In Economics*, 20(3), s. 178-188.
- ILO (2021a), *Dünyada İstihdam Ve Sosyal Görünüm: Eğilimler*, https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/employment-promotion/WCMS_797464/lang--tr/index.htm, (Erişim Tarihi: 11.08.2022)
- ILO (2021b), *An Update on The Youth Labour Market Impact of The COVID-19 Crisis*, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_emp/documents/briefingnote/wcms_795479.pdf, (Erişim Tarihi: 11.08.2022)
- Kahyaoğlu, H., Tüzün, O., Ceylan, F., Ekinci, R. (2016), İşsizlik Histerisinin Geçerliliği: Türkiye ve Seçilmiş AB Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (4), s. 103-128
- Koçbulut, Ö. ve Bolat, S. (2017), Balkan Ülkelerinde İşsizlik Histerisi ve Doğal Oran Hipotezinin Geçerliliği: Ampirik Bir Değerlendirme, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 8(16), s. 295-317.
- Koustaş, Z. ve Veloce, W. (1996), Unemployment Hysteresis in Canada: An Approach Based on Long-Memory Time Series Models, *Applied economics*, 28, s. 823-31.
- Lee, C. C. ve Chang, C. P. (2008), Unemployment Hysteresis in OECD Countries: Centurial Time Series Evidence with Structural Breaks, *Economic Modelling*, 25(2), s. 312-325.
- Lee, C. F. (2010), Testing for Unemployment Hysteresis in Nonlinear Heterogeneous Panels: International Evidence, *Economic Modelling*, 27, s. 1097-1102.
- Li, Z. Z., Su, C. W. ve Tao, R. (2021), Does Gender Matter for The Unemployment Hysteresis Effect Among Asian Countries?, *International Journal of Manpower*, 42(8), s. 1527-1544.
- Marjanovic, G. ve Mihajlovic, V. (2014), Analysis of Hysteresis in Unemployment Rates with Structural Breaks: The Case of Selected European Countries, *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 25(4), s. 378-386.
- Nsenga, D. ve Nach, M. (2019), Is It the Natural Rate Hypothesis Orthe Hysteresis Hypothesis for Unemployment Rates İnnewly Industrialized Economies?, *Comparative Economic Research*, 22(4), s. 40-55.
- Nsenga, D., Nach, M., Khobai, H., Moyo, C. ve Phiri, A. (2019), Is It the Natural Rate or Hysteresis Hypothesis for Unemployment Rates in Newly Industrialized Economies?, *Comparative Economic Research Central and Eastern Europe*, 22(4), s. 39-55.
- Olcaý, T. (2020), Bilgi Toplumu Olma Yolundaki Türkiye'de Genç İşgücü İstihdamı, *Uluslararası Afro-Avasya Araştırmaları Dergisi*, 16(11), s. 103-214.
- Önal, M. (2021), Cinsiyete Göre Türkiye'de İşsizlik Histerisi, *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), s. 29-41.

- Özkan, Y. ve Altınsoy, A. (2015), İşsizlik ve İstihdamda Histeri Etkisi Türkiye, 1988-2014, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3, s. 123-130.
- Özpolat, A. ve Nakıpoğlu-Özsoy, F. (2018), Cinsiyete Göre İşsizlik Histerisi: Karşılaştırmalı Ülke Analizi, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1), s. 44-59.
- Peker, A. E. ve Boyraz, A. (2019), Yapısal Kırılma Altında Cinsiyet Temelli İşsizlik Histerisinin Sınanması: Türkiye Örneği, *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(4), s. 1503-1517.
- Phelps, E. S. (1994), *Structural Slumps: The Modern Equilibrium Theory of Unemployments, Interest, and Assets* (First Edition). Cambridge: Harvard University Press.
- Queneau, H. ve Sen, A. (2008), Evidence on the Dynamics of Unemployment by Gender, *Applied Economics*, 40(16), s. 2099-2108.
- Røed, K. (2002), Unemployment Hysteresis and the Natural Rate of Vacancies, *Empirical Economics*, 27, s. 687-704.
- Romero-Avila, D. ve Usabiaga, C. (2007), Unit Root Test, Persistence and The Unemployment Rates in The US States, *Southern Economic Journal*, 73, s. 698-716.
- Salur, S. (2012), *Bilgi toplumu parametreleri ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki (Panel Analiz)*. (Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Saraç, T. B. (2014), İşsizlikte Histeri Etkisi: Türkiye Örneği, *Ege Akademik Bakış*, 14(3), s. 335-344.
- Sigeze, Ç., Coşkun, N. ve Ballı, E. (2019), AB Ülkelerinde ve Türkiye’de İşsizlik Histerisinin Fourier-Kpss Birim Kök Testi ile İncelenmesi, *İzmir İktisat Dergisi*, 34(1), s. 15-24.
- T. C. Kalkınma Bakanlığı (2018), *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Özel İhtisas Komisyonu Raporu: İşgücü Piyasası ve Genç İstidamı*, T. C. Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- Tolvi, J. (2003), Unemployment Persistence of Different Labour Force Groups in Finland, *Applied Economics Letters*, 10(8), s. 455-458.
- Yavuzaslan K., Damar Ö., Sözmez B., Özdaş B., Uyar N. ve Akılotu E. (2017), Türkiye’de Genç İşsizliğinin, İşsizlik Histerisi Hipotezi Çerçevesinde Yapısal Kırılmalar Testi ile Analizi, *Aydın İktisat Fakültesi*, 2(1), s. 21-32.
- Yılandıcı, V. (2009), Yapısal Kırılmalar Altında Türkiye için İşsizlik Histerisinin Sınanması, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(2), s. 324-335.
- Yıldırım, S. ve İnançlı, S. (2018), Türkiye’de İşsizlik Histerisi Hipotezinin Geçerliliğinin Ampirik Olarak Değerlendirilmesi, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14, s. 45-54.